1220

NOTES SOBRE LA QUERELLA DE BANCA CATALANA

(6 de juny de 1984)

Les actuacions de la inspecció del Banc d'Espanya van començar a partir de 1983, després de l'enfonsament de B.C. a finals de 1982. Un grup d'inspectors del Banc d'Espanya es va instal.lar a Barcelona i va aconseguir dur a terme una investigació important, però no exhasutiva per les dificultats posades pels dirigents de B.C. La investigació va descobrir, entre altres coses, que hi havia importantíssimes desviacions de fons des de 1967-68, utilitzant el sistema de concessió de crèdits a homes de palla -- generalment alts empleats de la mateixa B.C. --. A partir dels anys setanta cinc-setants sis i molt especialment després de les reformes fiscals de Fernández Ordóñez, la negativa de molts a aparèixer com a homes de palla va fer que el sistema derivés cap a la invenció de societats fantasmes, de les quals n'han estat detectades vint-i-una.

Cap a finals de 1983 el Banc d'Espanya va fer arribar al Govern la informació recollida i el ministre Boyer va signar un document passant la documentació al Ministeri Fiscal per tal d'iniciar, si hi havia fonament, les corresponents accions penals.

A parer meu, el Govern del PSOE va intentar que Jordi Pujol no quedés implicat, sobre la base de reduir la querella a l'acusació per falsetat en document i no introduir el tema de l'apropiació indeguda. Això és el que Felipe González devia comunicar a Jordi Pujol en l'entrevista que van celebrar el mes de febrer de 1984. A canvi d'això devia obtenir el seu acord per dur endavant la querella, sacrificant alguns dels dirigents de B.C.

Amb aquest plantejament, el Fiscal General Sr. Burón va trametre l'informe general del Banc d'Espanya a Barcelona i va instar la Fiscalia a dur endavant l'assumpte. Per tal de controlar el procés, el mateix Burón va suggerir que s'encarregués de la querella un fiscal especial enviat des de Madrid. Els fiscals de Barcelona es van negar a acceptar-ho i van discutir qui se n'encarregaria. Hi va haver, fins i tot, propostes de portar-ho col.lectivament i una dona fiscal, Maria Tagle, d'extrema dreta, es va oferir voluntària per dur-ho ella. En aquest context, Carlos Jiménez Villarejo va acceptar de dur l'assumpte i Burón hi va estar d'acord, segurament com a mal menor i en tot cas perquè té un alt criteri sobre la competència professional de C.J.V. Donada la possible complexitat del cas se li va suggerir que agafés un col.laborador i ell va proposar J.Mª Mena. Es pot dir que aquesta va ser la solució més convenient, fins i tot per a les repercussions polítiques del cas. Els dos fiscals són d'inequívoca trajectòria democràtica i plenament favorables a l'autonomia. Si se n'hagués encarregat algun fiscal d'extrema dreta les coses haguessin pogut agafar un caire imprevisible.

A partir d'aquest moment, però, el Govern de Madrid va seguir una tàctica obstruccionista, per tal d'impedir que la querella anés més lluny de la intenció inicial. Així, per exemple, quan els dos fiscals van al.legar que amb el simple informe inicial del Banc d'Espanya no hi havia matèria per formular

una querella i que, per tant, necessitaven una documentació més àmplia, aquesta documentació no va arribar, o va arribar molt lentament.
La meva impressió és que el Govern del PSOE volía que la querella es presentés abans de les eleccions,però limitada a l'acusació de falsetat, amb la qual cosa cobria l'expedient i donava prova de fermesa, però no implicava Jordi Pujol per una qüestió de prescripció, més o menys com Felipe González i Jordi Pujol havien convingut elmes de febrer. En aquest sentit cal entendre les referències del mateix Pujol als directius que potser serien perseguits penalment, manifestant-los la seva solidaritat per sense comprometre's en la seva defensa, i també les manifestacions d'Alfonso Guerra quan en plena campanya electoral acusava Pujol però deia que se salvaria per la prescripció dels fets.Cal recordar que J.Pujol va deixar de ser Conseller Delegat el 1974 i Conseller deB.C. el 1977.El delicte de falsetat prescriu als cinc anys, però no el d'apropiació indeguda.
La formulació de la querella es va anar,doncs, retardant per manca de la documentació exigida pels dos fiscals.Mentrestant, però, Burón els demanava que anessin de pressa i que presentesin la querella amb els documents que tenien. La fiscalia de Barcelona insistia en la mateixa direcció.

Davant l'actitud dels fiscals, però, finalment la documentació del Banc d'Espanya va començar a arribar i amb ella l'assessorament dels mateixos inspectors que havien descobert el frau. Amb tots aquests elements, els dos fiscals van arribar a la conclusió que no sols hi havia motius de falsetat sinó també d'apropiació indeguda i van formular la querella en aquest sentit, just uns dies abans de les eleccions autonòmiques del 29 d'abril.

Després d'unes dies de vacil.lacions i reticències per part de la mateixa Fiscalía de l'Audiència T.de Cat., els dos fiscals van acabar de perfilar i fonamentar la querella i el Fiscal de l'A.T. de Cat. va decidir passar la responsabilitat de presentar-la al mateix Burón, amb un ofici en el que recomanava a aquest que demanés el parer del Govern(petició força insòlita en termes de l'Estatut del Ministeri Fiscal). La proposta va ser enviada,doncs, a Burón,uns dies després de celebrades les eleccions i durant deu o onze dies no hi va haver cap resposta ni cap comentari. Es probable,doncs, que en aquest període hi hagués una consulta amb el Govern, però sense que això es pugui comprovar. Crida l'atenció, per exemple, la quasi total absència del Ministre de Justicia,Sr.Ledesme, en aquest afer.
Finalment,Burón va convocar a Madrid els dos fiscals i després d'un intercanvi d'impressions i d'algunes observacions tècniques,juntament amb altres importants càrrecs de la Fiscalía -- entre ells el Tinent Fiscal del T.S. Càndido Conde Pumpido -- va donar llum verda a la interposició de la querella tal com la plantejaven els dos fiscals de Barcelona.

Tinc la impressió, doncs, que el Govern del PSOE havia intentat convertir la querella en una simple acusació per falsetat, abans de les eleccions i excloent Pujol, però es va veure desbordat pel plantejament dels dos fiscals de Barcelona i no va voler correr el risc de l'escàndol que hagués significat fer marxa enrera després de la victòria electoral de Pujol, sobretot si es té en compte que en el si del Ministeri Fiscal i de la Magistratura hi havia ja signes d'impaciència per la lentitud de la tramitació.

Es possible que el Govern del PSOE hagi calculat que la interposició de la querella produirà,efectivament, resultats negatius a Catalunya però que en canvi li donarà prestigi a la resta d'Espanya.D'altra banda, sap que la represa de l'esquerra a Catalunya serà lenta.

La meva impressió és, però, que la tàctica que seguirà ara el Govern és la de la dil.lació. De moment, la dil.lació es produirà exclusivament pel joc dels desistiments entre els diversos òrgans del Poder Judicial, tot i que probablement la Sala del Penal del T.C. passarà definitivament el coneixement de la querella a l Plenari de l'Audiència Territorial de Catalunya. Aquest, que és un organisme lent i de difícil operativitat,pot encara acceptar la querella per falsedat però no per apropiació indeguda, amb la qual cosa el conflicte de competències entre els òrgans del Poder Judicial s'allargarà molt més. Però el Govern té un instrument decisiu per bloquejar la situació quan la querella ja estigui definitivament en marxa i és la negativa de fet o de dret a subministrar l'assesorament dels inspectors del Banc d'Espanya als dos fiscals o també la negativa s subministrar la documentació necessària. Quan la querella es plantegi i vagi endavant ,la defensa contraatacarà embolicant les xifres.Els fiscals només tindran una possibilitat per trencar aquesta línia de defensa: tenir l'assessorament constant dels inspectors del Banc d'Espanya. Un nou pacte entre el Govern de Madrid i J.Pujol pot consistir en allargar les coses i en sacrificar els dos fiscals, deixant-los sols i permetent que J.Pujol s'escapi de tota responsabilitat.

Cal dir, finalment, que la documentació fins ara existent demostra sense cap mena de dubte un desaparició de fons per valor de 13.000 milions.Aquesta xifra només és, però, la punta d'iceberg de la quantitat real. Cal dir que si el Fons de Garantia de Dipòsits no hagués intervingut a temps, la catàstrofe financera hauria arribat a unes dimensions descomunals, amb la consegüent ruïna de molts accionistes. En les operacions finals -- molt especialment en el moment de les retirades de fons -- apareixen moltes vegades els Pujol i els Ferrusola.